

Sherman Alexie

DACHAU

1. nagy és kis hazugságok

Hazudtunk német házigazdánkknak
a napi terveinkről. Dachauban mentünk
Diane-nel, nem ritka albumokért Münchenbe.
Talán tucatnyi látogató lézengett
a táborban, nem volt turistaszezon.
A tábor zord volt. A múzeum egyszerű.

Ott azt vártam, egyszerű lesz, amit
érezek: gyűlölet, düh, bánat. Ez volt a terv.
Hogy aztán versbe írjam, miként
lelt pompás otthonra Dachauban a hideg tél.
Én leszek a zsidó, aki nem élte túl.
Én, az eszményi metafora. München

csak egy rövid vonatút a pokoltól. München
viszi el a balhét. Gondoltam, egyszerű lesz,
de kerültek a táborban az egyszerű válaszok.
Formát öltött a vers, így lett minden
korábbi tervem önzés. Mit mondhatnék én,
aki egy telet sem éltem át Dachauban,

a falakon belül? Elképzelhető
a hamu és hó évszaka, a lángok, a gödrök?
München rövid vonatút Dachauból.
Kis német tudással is egyszerű odajutni.
Néhány fém pénz, és más terv
nem is kell. Eltagadtuk a háziak

előtt, úgyis folyton arról beszélnek,
nyíltan, akár az évszakokról.
Dachau ma is Dachau. A háziak terveiben
nem szerepelt, hogy mást higgyenek.
Münchenben mutatták a nácik házait,
csak úgy egyszerűen: - Szégyelljük Dachaut -
mondta Mikael -, de mi van az összes
amerikai Dachauval? A ti országotok
haláltáborai? - Igen, Mikael, a kérdés
egyszerű, észrevétlen, mint a múlt évszak.
Mikael, sajnálom, hogy hazudtunk
Münchenről és Dachauról. A terveinkről.

SHERMAN ALEXIE

1966-ban született, egy
indián rezervátumban
nőtt föl az USA-ban,
Washington államban,
prózaíró, költő,
filmeket is készít.

Dachaun belül talán örök a tél.
Talán nem hiszünk többé az évszakokban,
mert a láger építői még élnek Argentínában,
Washingtonban, Münchenben.
Egyszerűen élnek. Fiaik, lányaik eszik a kenyerüket,
és kezdik érteni a tervet.

2. a történelem házimozsi

hiába tagadjuk, hamu a vég,
hamu a kezdet, közös a múltban a tűz.
Listákról lekerülni nem elég,
hamu a kezdet, a vég.

Tagadod a háborút, míg el nem űz,
míg nem hurcolnak a láger felé,
a végső perzig ellenszegülsz,

hogy levetkőztetve lódulj egy tiszt elé,
ahol zsidóbőr lámpa fénye tűz.
Dachau felett most párás az ég,
hamu a kezdet, a vég.

3. gyakran ismételt kérdések

Miért vagyunk itt? Látni mit akarunk?
Mi várhat ránk a zárt ajtók mögött?
Bocsánatkérésre számítunk

A náciaktól? A szellemük örök?
Megvan a jegy. Befizetve a múlt.
Miért vagyunk itt? Látni mit akarunk?

A jelenet vált. Más a színpadunk.
Kemence, lapát, vasajtó, zömök.
Bocsánatkérésre számítunk,

mert nem akarták látni a hamut
a németek zárt ajtajuk előtt?
Miért vagyunk itt? Látni mit akarunk?

A többi ország? Jobb, aki lapult
a saját fehér ajtaja mögött?
Bocsánatkérésre számítunk

a türelmesektől, mert náluk a kulcs?
Az ajtó, az ajtó, az ajtó örök.
Miért vagyunk itt? Látni mit akarunk?
Bocsánatkérésre számítunk?

4. az amerikai indián holokauszt múzeum

Hogy mi, az őslakók, mit gondolunk a hazáról?
Tömegsírok fölött dermedten állunk.
Várjuk, hogy felépüljön az a múzeum.

Halomba rakhatjuk a cipőket mi is. Tizenhárom
emelet magasan töltenék be a várost.
Hogy mi, őslakók, mit gondolunk a hazáról?
Várjuk, hogy felépüljön az a múzeum.

Sand Creek és Wounded Knee a dédunokákon
mereng, az indián háborúk veteránjain, lányok
és fiúk, holtak örökösei, vesztesek vagyunk.
Hogy mi, az őslakók, mit gondolunk a hazáról?
Tömegsírok fölött dermedten állunk.
Várjuk, hogy felépüljön az a múzeum.

5. a tűzimádók dala

Tűzet okád ma
a templom tornya,
hamu, hamu.
Magas a máglya,
gyerek a fáklya,
hamu, hamu.
Lobog a lángja,
a hazug bánja,
hamu, hamu.

Lobog a lángja,
gyerek a fáklya,
hamu, hamu.
Tűzet okád ma,
a hazug bánja,
hamu, hamu.
Magas a máglya,
a templom tornya,
hamu, hamu.
Magas a máglya,
a hazug bánja,
hamu, hamu.
Lobog a lángja,
a templom torna,
hamu, hamu.
Tűzet okád ma,
gyerek a fáklya,
hamu, hamu.

6. már szabadon

Ha zsidó lennék, hogyan gyászolnám a holtakat?
Szpokén vagyok. Virrasztok.

Ha zsidó lennék, hogyan emlékeznék a múltra?
Szpokén vagyok. Könyvet lapozok.

Ha zsidó lennék, hogyan mennék örömmel táncba?
Szpokén vagyok. Pénzt dobok az automatába.

Ha zsidó lennék, mikor énekelnék?
Szpokén vagyok. A rokonokkal dobolok.

Ha zsidó lennék, hogyan szeretnék?
Szpokén vagyok. Indián nő suttog a fülembe.

Ha zsidó lennék, zavarna-e a hamu?
Szpokén vagyok. Dohánnyal kínálok a vendégeket.

Ha zsidó lennék, hogyan mesélnék?
Szpokén vagyok. Kezem a pulpituson.

Ha zsidó lennék, hogyan aludnám át az éjszakát?
Szpokén vagyok. A tévé megy hajnalig.

Ha zsidó lennék, hogyan találnék haza?
Szpokén vagyok. Behunyt szemmel lépek a folyóba.

7. fagyhatár alatt

Párás lehelet, Dachau hideg,
hálásan húzom össze a kabátot.
Újdonságot a halál nem jelent.

Precízen szögletes minden épület.
Minden sarkon szellemet látok.
Párás lehelet, Dachau hideg.
A történelem tiszta és kerek,
cipők, fotók, feljegyzések, számok.
Párás lehelet, Dachau hideg.

Sírni szeretnék. Megfáradt fejemet
pihentetné hamvas, havas árok.
Párás lehelet, Dachau hideg.

Nem vagyok zsidó. Vendég lehetek,
ez a színház soha be nem zárhat.
Újdonságot a halál nem jelent.

Melyik nép gyújt tüzet legközelebb?
Melyik népből lesz hamu vagy zsarátnok?
Párás lehelet, Dachau hideg.
Újdonságot a halál nem jelent.

Lázár Júlia fordítása

Domina Zsóka munkája

